

تفاوت اتاق معاملات ارزی با بورس ارز و مزایای آن

امیررضا سوری، عضو هیات علمی موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی

ایران

دولت به منظور عدم اخلاص در تامین مهم ترین نیازهای کشور ناشی از محدودیت عرضه، اقدام به اولویت بندی کالاها کرده است. شیوه تخصیص مذکور موجب نارضایتی بخش تولید شد و برای کاهش این عدم رضایت تلاش کرد «بورس ارز» را برای عرضه ارز غیر از منابع بانک مرکزی تاسیس کند که این راهکار نیز مخالفت هایی از سوی برخی همچون صادرکنندگان را در پی داشت. تازه ترین ابتکار عملی دولت تاسیس «اتاق معاملات ارزی» است. در طرح جدید اولویت های اول و دوم کالایی همچنان از دلار ۱۲۲۶ تومانی برخوردارند. برای اولویت های سوم تا پنجم دلار با نرخ اتاق معاملات ارز تعیین می شود به این صورت که قیمت ارز در اتاق معاملات ارزی به صورت روزانه تعیین می شود بطوریکه بانک مرکزی قیمت روز بازار را مشخص کرده و نرخ ارز در اتاق معاملات ارزی دو درصد کمتر از قیمت بازار خواهد بود و اولویت های ششم تا دهم نیز از بازار آزاد ارز می گیرند. در این طرح سفارش واردکنندگان پس از اقدام به ثبت سفارش کالا در کارگروهی مورد بررسی قرار می گیرد و وزارت صنعت، معدن و تجارت براساس اولویت های کالایی، آنها را برای دریافت ارز به بانک های عامل هدایت می کند. ترتیب کل فرآیند ثبت سفارش کالا، تخصیص ارز و همه دست اندرکاران از جمله نماینده بانک مرکزی، وزارت صنعت، معدن و تجارت، گمرک، بانک های عامل و حتی دستگاه هایی که قصد عرضه ارز را دارند در اتاق معاملات ارزی برای ارائه خدمات، متمرکز و مستقر هستند تا فرآیند تأمین ارز برای فعالان اقتصادی تسهیل شود. شایان ذکر است این اتاق در حال حاضر تنها بخشی از نیازهای واردات که شامل اولویت سوم ردیف های تعرفه است را پوشش می دهد و از طریق مدیریت عرضه قدرت پاسخگویی به نیازهای سایر اولویت ها را خواهد داشت. به عبارتی در صورت تامین ارز مورد نیاز قابلیت گسترش به سایر اولویت های کالایی و توسعه کل بازار ارز را نیز دارد.

بطور کل تفاوت بورس ارز با اتاق معاملات ارزی در این است که در بورس ارز قیمت براساس عرضه و تقاضا تعیین می شود ولی در اتاق معاملات ارزی، قیمت توسط بانک مرکزی مشخص خواهد شد. همچنین در بورس ارز صادرکنندگان موظف به عرضه ارز حاصل از صادرات در این بازار بودند ولی در اتاق معاملات ارزی، عرضه ارز صادرکنندگان موضوعیتی ندارد.

از طرفی یکی از مشکلات واحدهای تولیدی نوسانات نرخ ارز و ثبات قیمت‌گذاری کالا است مشکلی که موجب زیان‌ده شدن برخی واحدهای تولیدی شده است. بطوریکه قیمت تمام شده کالای تولیدی با توجه به ثبات قیمت‌گذاری موجب رشد چشمگیر هزینه‌های جانبی واحدهای تولیدی شده است. حال با اجرای روش جدید کالایی که وارد بازار می‌شود باید طبق ارزی که کالا براساس آن خریداری شده است در سطح بازار توزیع شود که این امر موجب شفافیت در قیمت کالاهای تولیدی خواهد شد.

شفافیت قیمت مهم‌ترین رکن سیاست حمایت همزمان از تولیدکننده و مصرف‌کننده است. در روش جدید، توزیع ارز با قیمتی نزدیک به قیمت بازار این امکان برای متولیان کنترل بازار فراهم می‌آورد تا بطور همزمان از تولیدکننده و مصرف‌کننده حمایت مناسب‌تری انجام دهند. به عبارتی تولیدکننده بسته به مواد اولیه و تجهیزات مورد نیاز با مراجعه به اتاق معاملات ارزی مایحتاج تولید خود را وارد می‌کند این امر منجر به شفاف شدن بهای تمام شده محصولات وی خواهد شد بنابراین با نوسانات قیمت ارز و درخواست تولیدکننده جهت افزایش قیمت محصولات تولیدی امکان تصمیم‌گیری برای آن به نحوی که به مصرف‌کننده اجحاف نشود، میسر خواهد شد. این در حالی است که بر اساس روال معمول مشخص نبود تولیدکننده ارز مورد نیاز خود را با چه قیمتی از بازار تهیه می‌کند اما با روش جدید این قیمت ثبت خواهد شد لذا وقتی کالایی با افزایش قیمت مواجه می‌شود یا ناشی از افزایش قیمت ارز است یا ناشی از گرانفروشی نظام توزیع و برای متولیان تنظیم بازار و بویژه سازمان حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان امکان تفکیک و برخورد با آن است. راه اندازی این فضا می‌تواند تلاطم‌های ایجاد شده و شکاف‌های رانتهی بازار ارز را سامان دهد. ضمن اینکه اگر فعالان اقتصادی احساس کنند فضا ایمن و قابل اعتماد در بازار ارز است، حتما مشارکت کرده و بازار به آرامش خواهد رسید.